

SZÉKELYFÖLD

POLITIKAI, KÖZGAZDASÁGI, TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI HIRLAP.

Előfizetési árak: Egész évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr, egyes szám ára 6 kr.
Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
IFJABB DOBAY JÁNOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
SZABÓ ALBERT KÖNYVNYOMDÁJA K. VÁSÁRHELYT.
Hirdetések díjszabály szerint. Nyitási sora 10 kr.

Előfizetési felhívás.

A „Székelyföld“ című politikai, közgazdasági társadalmi és szépirodalmi, hetenkint 2-szer megjelenő hirlapra a következő árakkal előfizetést nyitunk:

Egy évre 6 frt — kr.
Fél évre 3 frt — kr.
Negyed évre 1 frt 50 kr.
Külföldre egy évre . . . 8 frt — kr.

Előfizetési pénzek bármely időben elfogadhatók.

Lapunk azon előfizetőit, kik előfizetéseikkel még hátrálékban vannak, tisztelettel kérjük azoknak beküldésére.

Kérjük egyuttal t. előfizetőinket, szíveskedjenek előfizetéseiket minél előbb megújítani, hogy lapunk szétküldésében zavar ne forduljon elő.

A „Székelyföld“ kiadóhivatala.

A polgári házasság.

A mostani mozgalmas politikai világban, midőn egyik szenzációs esemény a másikat éri, midőn a kormány nap-nap után egy-egy nagy jelentőségű törvénnyel vagy jelentéssel járul az ország színe elébe egyik legkimagaslóbb s a magyar közvéleményt mindenek felett érdeklő esemény, hogy az egyházpolitikai kérdések legfőbbje, a polgári házasság nem sokára a képviselőház asztalára kerül.

Minek utána a magyar közvélemény már nyilatkozott s a magyar intelligencia — a törvényhatóságok utján oly egyhangulag kimondotta, hogy akarja és óhajja az egyházpolitikai kérdések megoldását s az erre vonatkozó törvények napirendre tűzését bölcsek kormányunk elérkezettnek látta az időt, hogy a polgári házasság életbe léptetése iránt is megtegye a döntő lépést.

A törvényjavaslat már készen van s ő Felsége elébe van terjesztve előzetes jóváhagyás végett. Ő Felsége azonban még nem nyilatkozott. S mégis az utóbbi napokban az a hír kelt szárnyra, hogy a király a jóváhagyást megtagadta s e miatt a kormány bukni fog, pedig ez légből kapott állítás, mielőtt még a javaslat elkészült volna, birta már ő felsége beleegyezését s így csak talán már rövid napok kérdése, midőn a legmagasabb akarat törvényes formában is nyilatkozni fog.

Egy jeles publicistánk az egyházpolitikai kérdésekben következő igen alapos fejtegetésben mondja el nézeteit:

Az egyházpolitikai program diadala egyértelmű lenne felekezeti villongásaink megszűnésével, új kapcsokat támasztana társadalmunkban, lehetővé tenné a most szét-húzó elemek összeolvadását. A különböző fajok nem zárkóznának el a felekezeti várában, hanem levonulhatnának a nagy, nemzeti egység tágas mezejére, a melylansankint valóban átváltoznék a magyar nemzeti állam rendithetetlen talajává.

A vallásszabadság és egyenlőség, valamint a polgári házasság által a magyar ál-

lam most legelőször akarja megadni a magyar társadalomnak az összeolvadás eszközeit. Egy ezredév óta minden intézményünk a fajok és felekezetek külön életének fenntartására volt irányozva. Így történt, hogy csak államunk volt egységes, de nemzetünk és társadalmunk soha. Így történt, hogy nálunk nem jött létre az egységes és nemzeti állam előfeltétele, az egységes és nemzeti társadalom.

A mulasztást most pótolni akarjuk, de mert az nagy volt s évszázadokra terjedt ki, dolgunk sietős, sietősebb, mint bármely más nemzeté. Ugyanazon időben, midőn a nemzeti államnak már oszlopait faragjuk s tetőzetét építjük, egyszersmind az alapozással kell foglalkoznunk, t. i. a társadalmi egységünk létesítésével. Ez az, a miben meg akarnak bennünket gátolni titkos és nyílt ellenségeink, mindazon reakcionáriusok, a kik akár a centralizáció, akár a federalizmus érdekében áskálódnak a magyar állam, a dualizmus és nemzeti törekvéseink ellen. Ily reakcionáriusok igen is léteznek, ily reakció igen is van. Ez az igazi reakció és ennek öntudatlan szövetségesei mindazok, a kik, bár nemzeti céljaink tekintetében velünk egyetértenek, ezen reakció malmára hajtják a vizet, midőn az egyházpolitikai program ellen harcolva, egyszersmind küzdenek a magyar társadalom egysége, valamint összeolvadási eszközei ellen.

De bármily sokan vannak és bármily hatalmasok, van velünk szemben egy leghatalmasabb szövetségünk, a kivel egyetértve diadalmaskodni fogunk. Ez a szövetségünk Szent István koronájának viselője, a magyar király. A mikor ő hozzájárul az egyházpolitikai program végleges keresztülvételéhez, egyszerre oszlani fog a valódi reakció köde.

A honvédség negyedszázados jubileuma Ő császári és apostoli királyi Felsége a magyar honvédség főparancsnokához, József főherceghez a következő kérésrel fordult: „Még az alábbi kérésrel méltóztatott legkegyelmesebben kibocsátani:

Kedves rokon József főherceg, lovassági tábornok.

A magyar honvédségnek 25 évvel ezelőtt szükségessé vált megalkotása óta, élénk érdeklődéssel kísérem annak fejlődését és kiképzését. A véderő ezen részének sajátos szervezete nem tette könnyűvé, hogy annak kifejlődése a hadseregével egyenértékű legyen.

Ennélfogva a főparancsnoknak volt különös feladata megjelölni azon utat, a mely gyorsan és biztosan vezet a teljes harcoképesség eléréséhez.

Huszonöt évi fennállása után, igazi örömmel mondhatom most, hogy magyar honvédségem, a melynek Kedvességének megteremtése óta fényes körültekintéssel parancsnokol, hadi kiképzése és katonai szelleme által derekasságának oly fokát érte el, mely nagy megelégedésemre szolgál.

A mint hálával emlékezem meg az általános áldozatkészségről, mely a vezető és céltudatosan alkotó miniszternek magyar honvédségem kifejlesztését lehetővé tette, ép úgy hálással el-

ismerem Kedvességének kimagasló érdemeit a parancsnoklásban s ezért Kedvességének megelégedésem kifejezését tudtul adom.

Kelt Schönbrunnban, 1893. október 1.

Ferencz József, s. k.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház okt. 5-én kezdte meg a király válaszok ügyében benyújtott kérvények tárgyalását. — Horváth Béla előadó indítványozza, hogy a kérvények az irattárba tétessenek.

Bartha Minlós fejtegeti a román társadalomban és sajtóban hosszabb idő óta észrevehető izgatottságot, mely a magyarság ellen irányul. A felség válaszában a magyar nemzet lefokoztatott nemzetiséggé. Ha a románok büns törekvései még nem sikerültek, az a magyarok éberségének tulajdonítható. A királyi válasz alkalmas arra, hogy a románokat még inkább harozra tüzelje. Szóló végül betérjeszti a függetlenségi párt határozati javaslatát, mely a kormány eljárását helyteleníti.

Apponyi Albert gróf betérjeszti a felséghez intézendő felirat javaslatát. Szóló a javaslatot indokolva, hangsúlyozza, hogy a felség az állapotokról nincs kellően informálva. A jelek arra mutatnak, mintha a felség bizalma a nemzetben megrendült volna, pedig nincs a monarchiában nemzet, mely királyához hűvebb volna a magyarnál. A királyi válaszokra áttérve, szól a politikai helyzetről és kiemeli, hogy a borossebesi válasz félreértésekre adott alkalmat és ellentétben áll a magyar állam integritásával. Ezután hangsúlyozza a hatvanhetedik kiegyezés fentartását és a nemzeti aspirációkat fejt ki. Apponyi azzal az óhajjal végzi beszédét, hogy a felség a magyar nemzetben úgy bizzék, a mint ez megérdemli.

Háromszékvármegye közig. bizottságának üléséből.

A közigazgatási bizottság tagjai a vármegyei fiúárva- szeretház felszentelési ünnepélyén testületileg résztvevő, a magasabb eljárási befizetéssel ülése gyűlést, melyet Pótsa József főispán megnyitván, a havi szakjelentések adtak elő.

Tompai Miklós alispán jelentése szerint a közigazgatás menete folyó évi szeptember hóban rendes volt.

Egy éves utlevél kieszközöltetett 77 drb, 15 napos utazási igazolvány kiadott 55 darab.

A vármegyei pénztár megvizsgáltván, rendben találtatott.

Tűzeset volt 5. Az összes kár értéke 4721 frt, melyből csak 400 frt volt biztosítva.

Séra Tamás árvaszéki elnök szerint szeptember hóban a gyámoltak és gondnokoltak létszáma volt 10511 személy, ebből felszabadult 16, hó végével gyámság és gondnokság alatt maradt 10495.

A háromszékvármegyei összesített gyámpénztárnak volt az összes bevétele 6875 frt 8 kr, ebből kiadott 2112 frt 8 kr, melyet a bevételből levonva 4763 frt készpénz jött át október hóra.

Tusa Gyula m. kir. pénzügyigazgató szerint, a kézdivásárhelyi kir. adóhivatalból hiányzó adatkönyvön kívül az összes ágazatokban befolyt 89000 frt 23 kr. Valódi többlet a megelőző év hasonló havi eredménnyel szemben 5491 frt 13 kr. Adóhátrálék 139728 frt, haddijhátrálék 4434 frt.

Solim Miklós kir. ügyész jelentése szerint a kézdivásárhelyi kir. törvényszéki, valamint a megye területén levő kir. járásbírói fogházakban szeptember hó utolsó napján le volt tartóztatva 36 elítélt, 14 vizsgálati, ezekből 40 férfi, 10 nő. Időközben megfordult 42 egyén. Rabélemezésre kiadott 131 frt 38 kr. Bünvádi bejelentés beér-

kezett 65, törvényszéki boncolás 7 esetben volt. Súlyosabb bűneset 4 fordult elő.

Gyárfás Győző kir. mérnök jelenti, hogy közlekedési akadályok nem fordultak elő s a folyamatban levő építkezések a közutakon nagy részben befejeztettek.

A kézdívárhelyi kir. törvényszék épülete helyreállítási munkái annyira előhaladtak, hogy a hivatal beköltözhetett. Ugyanott a polgári iskola-épület helyreállítási munkálatai befejezéshez közelednek.

Dr. Antal Mihály megyei főorvos jelenti, hogy a közegészségi állapot — tekintve a betegedési esetek számát, a betegülések minőségét és lefolyását — általában kedvezőnek mondható.

Orvosrendőri hullavizsgálat eszközöltetett hirtelen halál miatt 1, véletlen esemény általi halál miatt 3, akasztás általi öngyilkosság miatt 5, lövés általi öngyilkosság miatt 1 és halálos testi sértés miatt szintén 1 esetben. Orvostörvényszéki boncolás foganatosított 7 esetben.

Az állategészségi állapot kielégítő volt. Végül folyó ügyeket intézték el.

A rágalmozott Magyarország.

Esküdtzéki vádbeszéd.

(Folytatás.)

Ebből pedig először is az következik, hogy ott nem az igazságot nézték és keresték, de mindig csak a nemzetet vagy nemzetiséget, másodsor pedig az, hogy az ilyen eljárás minden ép itéletű és józan ember előtt minden inkább, csak igazságszolgáltatás nem. Ezért terjesztett ki s hozzá teszem, hogy az előzmények után teljes joggal és egészen indokoltan e sajtóbírósg hatásköre a nagyszabasi sajtóbírósg területére is.

Végül pedig, hogy mily alapos a kolozsvári esküdtzéket megrágalmozó vád, hogy itt kivétel nélkül bűnösnek nyilváníttanak minden román hírlapíró, erre csak azzal felelek, hogy itt a vádlottak előtt bizonyára elég jó hírnévnek örvendő Slaviciu és Muresianu hírlapírók egy ízben az ellenük emelt vád alul fölmentettek.

Menjünk tovább!

A magyar törvényhozás megfosztotta a románokat alkotmányos jogaik gyakorlásától, mert az 1874-iki választási törvény a választók jogosultsága tekintetében két mértéket állított föl, tudniillik egy rendkívül magas adótétel fizetésétől függő mértéket az erdélyi részeken a választók számának nagymérvű korlátozására, helyesebben kizárására; s viszont egy alacsonyabbat a Királyhágonnineni részek s az erdélyi magyarság számára.

A választási jog gyakorlásának e kettős és igaztalan mértéke azután azt a természetes visszahatást szülte az erdélyi románoknál, hogy itt azért még a megmaradt kevés számú jogosult választók is tartózkodnak a képviselő választásokba való részvételtől. Így a két és fél millió román — megjegyzendő, hogy Erdélyben csak egy millió száz-ezer román él — nem is tekintheti magát a magyar országgyűlésen képviselőnek és pedig annival kevésbé, mert ott az igazságtalan választási törvény miatt, nem foglal helyet egy román nemzetiségű képviselő sem.

Első sorban t. esküdt urak, azt az állítólagos alacsony mértéket kívánom megvizsgálni, mert abból majd ki fog tűnni a román választók nagymérvű korlátozására irányuló „erdélyi cenzus” rendkívülinek állított magassága is.

Az ország Királyhágonnineni részeinek vidéki kerületeiben, a honnan a választók túlnyomó száma kerül ki, a választói jog gyakorlása legalább egy negyed urbéri telek birtoklásától függ. Köztudomás, hogy a magyarság legnagyobb tömegben az Alföldön él, s hogy az Alföld kitűnő földje erősen meg van adóztatva. És pedig meg van adóztatva a statisztika tanúsága szerint negyed telkenként 25–40 forinttal. A magyar törvényhozás tehát magyarajku honpolgárai nagy részének 25–40 forint adó fizetése után ad választói jogot. Ez valóban igen magas összeg.

És nézzük most az erdélyi részeket. Erdélyben az urbéri telekállományok regulamentumokkal meghatározva, rendezve egyáltalán nem voltak. Ennélfogva itt az 1/4 urbéri telekállományt kiindulási alapul nem is lehetett fölvenni, úgy, mint Királyhágonninen. Tehát kizárólag a birtokviszonyoknak egymástól való merő ellentétességében s így távolról sem a magyar törvényhozásnak célzatosan tulajdonított okokban rejlik a választói jog gyakorlására jogosító föltételek különbözősége. Ezért a törvényhozás itt a vidéken, honnan a választók túlnyomó száma kerül ki s hol a románság leginkább lakik, 84 forint jövedelem után fizetendő 10%-ban, azaz 8 forint 40 krban — és így például Románia törvényhozásánál is, hol a cenzus 30 lei, sokkal alacsonyabban határozta meg azt a legkisebb mértéket, mely választó jogosultságot ad s mely azután fizetessék akár románról, akár magyartól, vagy bármely ajku honpolgártól — mert egyszerűen nem mond iga-

zat, ki ennek az ellenkezőjét vitatja — megadja itt a választói jogot románoknak, magyaroknak, vagy bármely ajku honpolgárnak egyaránt.

Roszhiszeműség tehát a Királyhágonnineni és tül részekben, a választói jog gyakorlására jogosító föltételek különbözőségéből a magyar törvényhozásnak, a román választók számának korlátozására irányuló célzatot tulajdonítani, mert a választói jog föltételeinek azonos megállapítására, az erdélyi urbéri telekállományok rendezetlensége miatt az előföltételek teljesen hiányoztak; roszhiszeműség azt állítani, hogy a Királyhágonnineni részekben alacsonyabb adótétel fizetéséhez volna kötve a választói jogosultság, mert ott épen a magyarok által leginkább lakott területeken a cenzus 25–40 frtra rug, míg itt a románoktól leginkább lakott területeken csak 8 frt 40 kr; roszhiszeműség azt állítani, hogy a választói jog gyakorlásának e föltétele példátlanul magas volna, mert az Romániában is 30 lei s így csaknem megegyezően magasabb.

Az a további állítás pedig, mintha itt a románajku választók, e roszhiszeműen és hamisan föltüntetett adócenzus magassága és igazságtalansága miatt képviselőválasztási joguk gyakorlásától tartózkodnának, ez — hivatkozom t. esküdt urak és minden itt élő, a maga öt érzékének ép-séges birtokában lévő ember tapasztalatára — egyszerűen nem igaz; mert ők választói jogukat csak úgy gyakorolják, mint gyakoroljuk mi.

És így azt hirdetni, hogy itt a két és fél millió román, ismétlem, hogy Erdélyben csak egy millió százezer román él, nem tekintheti magát a magyar törvényhozásban az igazságtalan választási törvény miatt képviselőnek, ismét egyike a vádlottak által terjesztett könyv legszemérmertlenebb állításainak.

Ilyen az a további állítás is, mintha a román nemzetiségű képviselők ki volnának zárva a magyar képviselőházból az 1874-iki választási törvény láttuk meunyre igazságtalan intézkedései következtében.

Ez az állítás egyszerűen ténybeli hamisításon alapul. Ugyan román ajku honfitársaink ugynevezett passzivitásukat nem az 1874-iki választási törvény hozatala következtében mondták ki, de kimondották s elhatározták ezt már 5 évvel előbb 1869. március 7-én Szerdahelyen tartott konventikulumban, a nemzetiségek egyenjogúsításáról, vagyis épen a románok számára kiváló jogokat biztosító törvénynek életbeléptetése utánazonnal és pedig a nélkül, hogy ennek a törvénynek a végrehajtását bevárták volna. Hogy azután meunyre követik a román választók a passzivitást e határozattól, azt láttuk és minden képviselőválasztásnál láttuk. Nálunk legfeljebb csak a román képviselőjelöltek passzivitását lehet szó, a kik az utóbbi években valóban tartózkodnak a képviselőjelölt minőségében való föllépés kockázatától; de ez igazán annyira saját tetszésükre van bízva, hogy őket választási küzdelmekre, valóban csak annyira hirdetett zsarnokoskodásunk vádjának árán kényszeríthetnénk.

Menjünk tovább!

A vádlottak által terjesztett könyvön vörös fonálként húzódik végig annak a siralmas helyzetnek ecetelése, melybe a magyar zsarnokság a szegény román parasztot itt a bíróságok segélyével, a törvények és szabályok valódi és igaz értelmében meghamisítása által döntötte. Századokra visszanyúló elnyomás előzi meg a mai sanyarú jelent, melyben bíróságaink közönséges gonosztevők módjára szabadon, csak úgy 10–100 holdfántként lopják, fosztogatják a román parasztok földjeit, hogy azzal a magyar földbirtokosokat gazdagíthassák.

Ez utóbbi állítás záfoalatát meg sem kísérlém; mert vannak képtelenül aljas vádak, melyek egyesesen fölmentenek a védekezés kötelezettsége alól, melyekkel szemben a védekezés pusztá megkísérlése is, egyenes sértés számba menne. — S az utolsó vád ilyen.

(Vége következik.)

Létesítsünk ipari szövetkezeteket!

— A kereskedelemügyi miniszter akeziója. —

A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara fönnállása óta minden alkalmat fölhasznál arra, hogy a kerületbeli iparosoknak fölvilágosítással szolgáljon a megváltozott termelési és forgalmi viszonyokról s iparosaink versenyképességének fokozása végett, azokat az együttes termelésre, a kor műszaki haladásának megfelelő közös műhelyek létesítésére s a haladottabb igényeknek megfelelő üzleti szervezkedésre buzdítsa.

A szövetkezés eszméjével azonban csak nagyon lassan kezdenek megbarátkozni iparosaink. A kamara eddigi jelentéseiben lényeges haladást, vagy épen konkrét kezdeményezést nem igen jelezhetett. Mindössze annyit, hogy a kamara köréből kiinduló buzdításokra, itt-ott élénkebb megvita-

tás tárgyát képezte iparosaink körében e kérdés. A gyakorlati megoldáshoz azonban hiányzott eddig az egymás iránti bizalom. Ép ezért a marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara örömmel fogadta Lukács Béla kereskedelemügyi miniszternek az ipari szövetkezetek létesítésére vonatkozólag legújabbán megindított országos akcióját.

A nevezett miniszter ugyanis fölhívta a kereskedelmi és iparkamarákat, hogy a szövetkezeti ügyet tanulmányozzák s gyűjtsenek adatokat arra nézve, hogy kerületük mely városaiban van, az ily szövetkezetek megalkotásához szükséges elegendő kamarai tagokhoz, meunym foglalkozást üző kis és közép iparos, s hol volna meg az iparosokban a kellő hajlandóság és képesség olyanok alakítására?

A marosvásárhelyi kamara, ennek következtében az egész kamarai kerületre kiterjedő mozgalmat indított meg. Egyelőre körlevélben fordult a kamarai kerület jelentékenyebb ipari központjaiban létező ipartestületek elnökségeihez, valamint egyes kamarai tagokhoz, melyben tájékozást kér arra nézve, vajjon az illető helyeken megvannak-e a föltételek s az iparosokban megvan-e a hajlandóság ily szövetkezeteknek, a kereskedelemügyi miniszter anyagi és erkölcsi támogatása mellett leendő megalakítására. A kamara körlevele így szól:

„A gyártipar napról-napra hatalmas lépésekkel foglalja el mind azt a tért, a melyen eddig a kis és közép iparos szerezte kényerét. A technika fejlődése folytán csaknem minden iparcikk gyárti uton állítható már elő, minél fogva a gyárak versenye a kis iparos helyzetét folyton újabb és újabb iparágak körében igen nehezé, sőt tarthatatlanná teszi.

A főoka annak, hogy a kis iparos készítménye nem képes a gyárak áruival a versenyt kiállani — abban keresendő, hogy míg a gyáros rendelkezén a szükséges tőkével megszerezheti mindazon segéd gépeket az olcsó elemi hajtóerőt, a képzett és kiváló szakértelmet, a melyekkel a gyártmány a tömeges termelés folytán sokkal olcsóbban és nagyobb mennyiségben állítható elő, addig a kis iparos hiányos segédesszkezeivel, a szűkkörű megrendelő közönségével, fáradságos és szorgalmas munkája dacára aránylag csak keveset és drágán tud termelni.

Ezen gyári verseny nyomásának hatása alatt a kis iparosok osztálya lassankint tönkremegy, elzüllik.

Ezért azon nagy gazdasági és erkölcsi kárt, a melytől ily józan, szorgalmas és munkabíró hazafiás ereszű osztály tönkrejutásában rejlik, a kereskedelemügyi miniszter ur már hosszabb idő óta a legkomolyabban foglalkozik ezen ügygel és tanulmányoztatja azon módokat, a melyek segélyével e sajnos állapotot segíteni lehetne. Ez alkalommal meggyőződött arról, hogy a javulás első feltételét a kis iparosok tömörítése, azok lehető egyesítése képezi.

Ezen tömörítés egyik módja volna a szövetkezés és pedig ily módon, hogy a kis- és közép-iparosok azon helyeken, a hol egymű foglalkozást többen üznek (pl. kalaposok, asztalosok, timárok stb.) szövetkezetet alakítsanak és részlegyek, esetleg olcsó kölcsön alapján modern és megfelelő segédgépekkel felszerelt gyárat létesítsenek. Ők maguk a gyárban meghatározott napibér vagy darabbér fejében dolgoznak, a saját kebelükben állasztandó igazgatóság vezetése mellett. Ezen igazgatóság ügyel a gyár üzemére, az szerzi be a nyers anyagot, megköti a szállítási szerződéseket és az adja el az árut.

Ez uton az iparosok nemcsak hogy tisztességes és biztos napikeresethez juthatnak, hanem befektetett tőkéjük is szépen gyümölcsöz.

Minthogy minden munkás egyszersmind részese a vállalatnak, azok egymást buzdítva, saját érdekében kiváló szorgalmat, odaadást fejtenek ki és így teljesen kielégítő munkaeredményt képesek felmutatni.

Ily szövetkezetek után létesített gyárak léteznek már az országban is, főleg Beszterce-Naszód-vármegye Beszterce városában. Ezeket és pedig a kalaposok, valamint a timárok szövetkezetének gyárat a kereskedelemügyi miniszter ur is megtekintette és személyesen győződött meg a kiváló eredményről, melyet a kis iparosok az említett telepeken értek.

E szövetkezetek igen szépen fejlődnek, a tagok naponta 1–20 forintot keresnek, azoknival befektetett tőkéjük 8–10%-ot jövedelmez.

Az ott tapasztaltak alapján a nevezett miniszter ur igen kíváncsún tartaná, ha az ország más városaiban is létesülnének ily szövetkezetek, a melyeket hajlandó az azok természetével összeegyeztethető hathatós anyagi és erkölcsi támogatásban részesíteni.

Mindenek előtt azonban, a helyi viszonyok szemmel tartásával a kereskedelmi és iparkamarák után alapos tájékozást óhajt magának szö-

rezni — ezen kérdés megoldásának nehézségeiről és lehető elhárításuk gyakorlati módzatairól.

E czélból a kamara ismerni óhajtja, hogy a kamarai kerület ipari központjait képező városokban, mely iparágak körében vannak megföltételekily szövethozzatok alakítására. Ismerni óhajtja továbbá a kamara, hogy az ily szövethozzatok megalakításához szükséges elegendő számú egynemű foglalkozást űző kis- és középiparosoknál meg van-e a kellő hajlandóság és képesség a szövethozzatok létesítésére.

Rendelet a magyar nyelv érdekében.

A vallás- és közoktatásügyi magyar kir. miniszter folyó évi 43,760. szám alatt a magyar nyelv tanításáról szóló 1879. évi XVIII. törvénycikk követelményeinek meg nem felelő tanítók és népiskolák ügyében a következő rendeleteket adta ki: Valamennyi megyei és városi közigazgatási bizottságnak. A magyar nyelv tanításáról szóló 1879. évi XVIII. t.-cikk pontos végrehajtása tárgyában ismételt kiadott rendeletek daczára, a nevelési tanintézetek 1891—2. tanévi működéséről beérkezett adatokból megállapítottam, hogy az említett tanévben az ország 25,505 tanítója közül 1601 nem bírta a magyar nyelvet oktató képességgel és 2387 népiskola volt, a melyben a magyar nyelv sikertelenül vagy egyáltalában nem tanítottatott, sőt ugyanakkor 2984 tanítói oklevéllel nem bíró egyén alkalmaztatott tanítói állomásokra.

Ezen adatok kétségtelenné teszik, hogy az említett törvénycikk rendelkezéseinek végrehajtása iránt az iskola-fenntartók és a hatóságok még most sem tettek meg mindazon intézkedéseket, melyeket a törvény és rendeletek szigorú kötelességükül szabtak meg. Felhívom ennél fogva a bizottságot, hogy az 1885. évi május hó 28. án 20,301. szám alatt kiadott körrendelet alapján gondoskodjék arról, mikép a tapasztalt bajok orvosoltassanak. E végett az idézett számú körrendelet szerint állapítsa meg, hogy a törvényhatóság területén működő összes népiskolai tanítók közül melyik magyarul nem tudó tanító alkalmazása tekintendő semmisnek és érvénytelennek.

Értesítse arról az érdekelt iskolai fenntartót, illetőleg annak iskolai főhatóságát s ha a kifogásolt tanító helyett a közigazgatási bizottság által kitzendő határidő alatt nem alkalmaztatnak magyarul tudó, kellő képesítéssel bíró tanítót, akkor az illető magyarul nem tudó tanítónak a tanítástól való elutlása iránt azonnal tegyen jelentést hozzám. Használjon kell eljárni az 1868. évi óta tanítókul alkalmazott, de tanképesítő oklevéllel nem bíró egyénekre nézve. Felhívom továbbá a közigazgatási bizottságot, hogy állapítsa meg, mely népiskolákban meg felel meg a magyar nyelv tanításának eredménye az 1879. évi XVIII. t.-cikk követelményeinek s azután szólítsa föl az érdekelt iskola főhatóságot, hogy a közigazgatási bizottság által megállapítandó határidő alatt tegye meg a szükséges intézkedést a magyar nyelv tanításának eredményesebbé tétele iránt.

Ha a kívánt intézkedés ez alatt meg nem történik, vagy a magyar nyelv tanításának azontul sem lenne több sikere, akkor a közigazgatási bizottság tegyen hozzám jelentést, hogy az 1879. évi XVIII. t.-cikk 6. §-ának 3. pontja értelmében eljárassanak. A kir. tanfelügyelőt egyidejűleg megbízom, hogy az említett körülményekre vonatkozó és birtokában levő adatokat a közigazgatási bizottság rendelkezésére bocsássa. Jelen rendelet végrehajtása iránt teendő összes intézkedéseiről f. évi december végeig az egész törvényhatóságra vonatkozó általános jelentést tegyen hozzám.

Budapest, 1893. szept. hó 25-én.

Gróf Csáky, s. k.

— **Kinevezés.** A debreczeni kir. ítélőtábla elnöke K. o. r. m. s. József helyi kir. törvényszéki díjas joggyakornokot a debreczeni kir. ítélőtábla kerületébe való áthelyezéssel, eme kerületbe segélydíjas joggyakornokká nevezte ki.

— **Gyilkosság.** Mult péntekre virradólag egy megölt embert találtak Kézdi-Vásárhelytől a csernatonai út jobb oldalán az árokban. A szerencsétlen áldozat rabló gyilkosságnak esett áldozatul. Fejszével vágták át nyakát és pedig oly mélyen, hogy a fej majdnem elvált a törzstől. Ruhájából hiányzik a csizma, melyet a gyilkosok lehúztak lábáról s elvittek. Az áldozat neve albisi Bakk Mózes, ki a vásárra jött be ruhát vásárolni s gonosz kezek kioltották életét. A nyomozatot a ren-

dőrség és csendőrség folytatja s már több gyanus ember le van tartóztatva.

— **A sepsiszentgyörgyi fiú árva- és szeretetház megnyitása.** E hó 3-án szentelték fel a fiú árva- és szeretetházat Sepsiszentgyörgyön. Minden zaj nélkül, minden fény és pompa nélkül nyitlak meg a termék a szegény árva székely fiúcskák számára, a kik meleg otthont, érző szíveket találtak meg reménytelennek ígérkező életük tavaszán. Ott álltak a szegény kis jövevények saját házukban, mindenik a maga szép tiszta ágya előtt, tiszta egyenruhába öltözködve s a mint a pap imádkozta rájuk az áldást, értelmes arcukról hála érzete ragyogott le és a megható jelenet alatt nem maradt ott szem szárazon. Potsa József főispán a díszes épület terraszán reggel 8 órakor nagy és előkelő közönség jelenlétében födetlen fövel mondott köszönetet az emberbaráti szeretet munkájáért, mely lehetővé tette, hogy a vármegye törvényhatóságának nemes törekvése, — a szegény székely árva fiúkat megmenteni a társadalom számára, lehetővé vált. Megható szavokból körtáldást ana szent igyekezetre, hogy az árva fiúk a társadalomnak, a hazának szorgalmas és bessületes tagjaivá nevelthessenek fel. A szép, nemes egyszerűséggel elmondott szavak mély hatást tettek a közönségre, mikor a főispán egyszerszind fölhevta a jelenlévő lelkeseket az új intézet felszentelésére. Fejér Manó róm. kath. lelkész mondott imát és felszentelte az árva házat, majd a szeretetház egyik termében megáldotta az árvaakat. Révay Pál ref. lelkész ezután szép imával fejezte be a rövid és megható ünnepélyt. Az imában emelkedett szellemenben, megható bensőséggel apostrofálta eme fenséges alkotás humánus lelkű megteremtőjét, Potsa József főispánt, ki nemes szívének egész melegével és székely nemzete iránt való fajszeretetének buzgó odaadásával dolgozott fáradhatatlanul évek hosszú sora óta, míg ez az intézmény létesülhetett. A gyönyörű épület a régi Benkő-féle »népkert«-ben épült egy lejtős hegyoldalon, melyet terraszírozni kellett az elhelyezhetes céljából. A renaissance-stílusú épület egyenletes s két végén nagyobb, középen kisebb rhizalitákkal bíró, melyek fölött külön timpanon van. Az épület előtt 3 méter meghaladó magasságú hatalmas lejtős támfal húzódik végig s ennek középső részéhez csatlakozik a kétszáznyi feljáró lépcső. A lépcső homlokzészén alagutnyilászertű patkóalakú pincebejáró van faragott trachitboltozattal. A támfal és az épület között 4 méter széles terrasz húzódik végig; közvetlen csatlakozással a magasabb fekvésű kerttalajhoz. Az épület hátulján felelelő magasságból vezet le és fölfelé lépcsőzet a belső helyiségekbe, valamint a kert terraszára. A földszinten a dolgozó termek, az igazgatói lakás, konyha és kamrák foglaltatnak; az emeleten az árva hálótermek, két terem 50—60 gyermekre, mosdóhelyiség stb. vannak elhelyezve.

— **Öngyilkosság.** Nagy Elek tamásfalvi lakos mult keddén átmént Várhegyen lakó sógorához s ott f. hó 5-én délelőtt 9 órakor ennek istállójában felakasztotta magát. A 62 éves szegény embert, — kit felesége s már családot alapított gyermekei elűzték maguktól — a nyomor hajtotta a halálba.

— **Gyümölcsészeti, kertészeti és méhészeti kiállítás.** Az Erdélyrézsi Kertészeti Egyesület által az Erdélyrézsi Méhész Egylet hozzájárulásával Kolozsvárt, a Vigadó nagytermében október hó 8—12. napjain rendezendő gyümölcsészeti, kertészeti és méhészeti kiállítás ünnepélyes megnyitásának s rendje. 1893. október hó 8-án, vasárnap, d. e. 9 órakor a Vigadó nagytermében: 1. Megnyitó beszéd. Tartja a Kertészeti egyesület elnöke. 2. Üdvözlés a méhészekhez. Mondja a Méhész-egylet elnöke. 3. Üdvözlés a nagymélt. földmívelésügyi miniszter ur képviselőjéhez. Mondja a kiállítási elnök. 4. Üdvözlés a kiállítókhöz. Mondja a védnök, Kolozsvár város hatóságának képviselője. Ugyanaznap ugyanott d. u. 4 órakor nyilvános értekezlet a kertészeti és méhészeti fontosabb napi kérdési tárgyában. Este 8 órakor társas-vacsora a „Hungária“-nagymélt. Egy teríték ára 1 ft 50 kr.

— **A hercegprímás elleni merénylet tettesét Csolicsot a budapesti kir. törvényszék gyilkosság és szándékos emberölés kísérletéért 10 évi fegyházra és tíz évi hivatalvesztésre ítélte.** Csolics az ítéletben megnyugodott, az ügyész felebbezést jelentett be.

— **Hányan szenvedtek martírságot a szabadságharc után?** A világosi fegyver letétel után az osztrák kamarilla kötél és golyó által tényleg 122 végeztetett ki. Névleg harminczhatot akasztottak fel. Ezek neveit és emlékét eleveníteni most fel a Kolozsvárt megjelenő 1848—49 Történelmi Lapok októberi száma, az aradi vértanúk gyász-

napjának évfordulója alkalmából. Ugyan az a lap közli egy jeles emigráns Pap János legiónista százados arcképét s életrajzát Salczér Sándor tollából. A rendes rovatokon kívül három életre való indítványt közöl a kolozsvári honvédegyletből a szegény honvédek javára. 1. Hogy a honvédek segélyezését és nyugdíjazását 60 éves kortól kezdjék. 2. Hogy halálózás vagy váratlanul bekövetkezett nyomorúság esetére rögtön segélyre 200 frtot tegyenek le az adóhivataloknál a honvéd-egyletek részére. 3. Hogy a honvéd-egyletek közp. bizottsága mutassa be a részletek számadását, melyet évek óta csak ígér.

— **A hunok sirja.** A bonyhádi ásátásokról Vossinszky lebbános, ki az ásátásokat vezetete, érdekes adatokat közöl egy bécsi lapban. Szerinte eddigelé több mint ötszáz csontváza akadtak, a melyeket fekvő helyzetben egészen kinyújtott lábakkal és karokkal találtak. A holttestek szabályos, rendes sorokban, hun szokás szerint koporsó nélkül, szabadon nyugszanak sirjaikban. Többnyire gyermekek, asszonyok és öreg emberek, szóval olyanok, a kik nem hadviselésben haltak meg. A hun asszonyok húságát jellemzi, hogy karperecz nagyságu fülbevalók láthatók a tetemenek. Hét tetem mellett hét paripa csontvázára is akadtak. A hun hősöket tudvalevőleg páripájukkal együtt temették. Művelődéstörténeti szempontból pedig legérdekesebb, hogy néhány hun asszony kezében íróvesszőt meg viaszszal bevont táblát találtak. Tehát a hun sem volt oly barbár nép, a milyennek sokan állítják. A tizenegy század óta pihenő hunok sirjai közt most lármas gőzös robot tova. Az ásásokat folytatják és bizonyos hogy a nemzeti muzeum régiségtára megbecsülhetlen gyűjteménnyel gyarapszik.

RÖVID HIREK.

— **Szerencsétlen lövés.** Gyergyó-Ujfalu környékén medvevadászat volt. A vadászat után Gálfalvi Zoltán gyergyószentmiklósi aljárásbíró, borozás közben, véletlenségből agyonlőtte Fülöp Lajos borszéki gazdatisztot. Az eset általános részvételt keltett. — **A pozsonyi pályaudvarban** a nagyszombati vonat megérkezésekor Kordik Pál két titkőző közé került. Hat oldalbordája eltörtött s félholtan vitték a kórházba. — **Kamara-Szt.-Györgyön** Zsebernyák Blagoe parasztleány Damjanov Pantára, kedvese apjára háromszor lött és súlyosan megsebesítette, mert Damjanov leánya megszöktetése miatt meg akarta verni. — **Araszinyai** uradalomban, mely a báró Inkey Nándoré, Schultz Frigyes uradalmi erdész vadásztársa vadászat közben véletlenül agyonlőtte. — **Szerb Klárin** Mihajlov Milán 18 éves szerb fiú az édes apját civakodás közben ásóval úgy vágta halántékra, hogy az öreg szörnyet halt. A gyilkost elfogták. — **Majsa és Kistelek között** Kádár Lajos tanárján Csontos Alajos kukoricacsösz véletlenül megöltte magát. A szerencsétlen ember meghalt. — **Tamásin** Freisinger Simon kertész a felesége elhunytja miatt érzett bánatában felakasztotta magát. — **A kristályai határban** Stokker Ferencz Ilona nevű négy éves kis leányát a vonat elgázolta, fél lábát és karját elszakította. A gyermeket az egr i rgalmassok kórházában ápolják. — **Magyar utazó Dél-Amerikában.** Seitz Ottó dr. hazánkba az év elején tanulmányuttra indult Dél-Amerikába s Afrikába. Seitz most Panamában van, s szép gyűjteményt állít össze növény- és állatvilágból, melyet hazaérkezése után a nemzeti muzeumnak fog adományozni. — **Megszökött vaskereskedő.** Munk Ignác, kinek néhány év óta virágzó vasüzlete van, miután a tözsdén és a kártyasztalnál több ezer forintot elvesztett, feleségének és 4 gyermekének hátrahagyásával megszökött. Vasárnap ment el és azóta nem tért vissza. — **Gyilkos ispán.** Bárány Lajos, a boconádi (Heves m.) uradalom ispánja valami csekélység miatt összeveszett Juhász Márton bérrel, a kit dühében agyonlőtt. A gyilkos ispánt bekísérték a hevesi járásbíróshoz. — **Bombázó katona** Pozsonyban az egyik éjjel erős dörgések riasztották fel a lakosságot egy részét s az a hír terjedt el, hogy Pozsony melletti dinamitgyárban robbanás történt. Csak reggel tudódott ki, hogy a zajt Roszival Márton szabadságolt katona okozta, a ki egész sor dinamitpárral lövöldözött el. Okát nem akarja megmondani. — **Kirabolt magyar utazó.** Ifj. Vay Miklós, a főrendiház elnökének fiát Algirban kirabolták. Villájába arab rablók törtek be s onnan nagyobb összegű pénzt és ékszert vittek el. Vay Miklós már elhagyta Algirt s jelenleg Nizában van. — **Nagy tűz.** A temesmegyei Babasa községben vasárnap nagy tűz ütött ki s oly rohamosan terjedt, hogy pár percz alatt az egész főutca lángban állt. A faluban egy rettenetes zavar keletkezett, hogy csendőrnöknek kellett kényszeríteni az embereket az oltásra. Harmincz ház és számos melléképület gabona- és takarmánykészlettel együtt porrá égett. A kár mintegy tízezer forint.

Egész selyem, mintázott Fou-lardokat (mintegy 450 különböző faj-ban, méterenkint 85 krtól 3 frt 65 krig — valamint fekete, fehér és színes selyem-szöveteket 45 krtól 11 frt 65 krig szállít — sima kozkás, csikos, virágos, damaszolt minőségben (mintegy 240 féle fajtában és 2000 különböző szín és árnyalatban) szállít postabér és vámmentesen **Henne-berg G.** (cs. kir. udv. szállító) **selyem-gyára Zürichben.** Minták postafor-dulóval küldetnek. Svájcba címzett le-velekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó.

Az esztelneki határban gróf Mikes Arpád ur tulajdonát képező 280 hold ős fenyő-erdő eladó. Ár és feltételek iránt értekezhetni Temesvári János urral Uzonban.

Hirdetmény.

Kézdipolyáni Simon Gergely ha-gyatekát képező 5 nagy boglya jó széna f. hó 15-én önkéntesen el fog árvereztetni.
Megbizásból: MIHALY ANTAL.

Ad 927. polg.
1893.

Árverési hirdetmény.

A kovásznai kir. járásbírósnak 927/93 polg. számú végzése folytán alattirt bírói kiküldött ezennel közhírré teszi, miszerint

zágoni lakos ifj. Gál János felperesnek, zágoni lakosok Csoma Ferencz, Vajna István és Antal Károly elleni 107 frt s jár. iránti végrehajtásos ügyében lefoglalt ingóságok u m.:

1-ször Vajna Istvánnál 4 drb három éves tulok 350 frt

2. Antal Károlynál 3 drb három-három éves tulok 150 frt.

3. Csoma Ferencznél 2 darab öt-öt éves tulok 190 frt becsértékben nyilvános árve-rezésen el fognak adatni.

Mely árverezés megtartására határidőül 1893. október 14 ének d. e. 9 órája Zágon község házá hoz tüzetik ki, miről árverezni kívánók oly hozzáadással értesittetnek, hogy ezen ingóságok becsáron alól is el fognak adatni, az elsőbbségi igénylők pedig felhivatnak, hogy jogaikat az árverezés megkezdéséig alólírott bírói kiküldötnél érvényesítsék.

Kovásznán, 1893. szeptember 28-án.

Sylvester Károly,
kir. bírói kiküldött.

GAZDAGON FELSZERELT

KÖNYVNYOMDA.

Papir- és írószer-üzlet.
Nyomatványraktár. Üzleti könyvek.
Levélbörítékek.

Legelősebb bevásárlási

FORRÁS

SZABÓ

ALBERTNÉL

A

„SZÉKELYFÖLD“

küldőhivatata.

Pontosság.
Gyors kiszolgálás.

Magyar királyi államvasutak.

Kéleti vonal.

Menetrend.

Érvényes 1893. május hó 1-től.

PREDEAL—NAGY-VÁRAD.

Érvényes 1893. május hó 1-től.

A l l o m á s o k				A l l o m á s o k			
	Vegyes vonat	Sze- mely- vonat	Gyors- vonat		Vegyes vonat	Sze- mely- vonat	Gyors- vonat
Predeal (vendéglő)	(érk. (ind. (ind.			Medgyes	(ind. (érk. (érk.	regg. 10.09 éjjel 12.47	
Brassó (vendéglő)	(érk. (ind. (ind.			Kis-Kapus (vendéglő, elágazás N.-Szében felé)	(érk. (ind. (ind.	" 1.03 " 1.18 " 2.49	
Botfalva	"	regg. 4.2 " 4.48	este 7.43 " 8.07	Tövis (vend., elágazás Arad felé (ind. (érk. (ind.	" 10.31 " 10.47 " 12.28	" 3.47 " 4.07 " 4.40	este 8.27
Földvár	"	" 5.07 " 5.26	" 8.23 " 8.43	Nagy-Enyed	" 1.08 " 1.35 " 2.21	" 4.52 " 5.20 " 5.26	" 8.53
Mogyorós	"	" 5.42 " 6.02	" 8.57 " 9.16	Kocsárd (vendéglő, elágazás Maros-Vásárhely felé)	" 2.31 " 3.08 " 3.18	" 5.20 " 5.26 " 6.52	" 11.01
Apáca	"	" 6.02 " 6.09	" 9.16 " 9.22	Gyéres (elágazás Torda felé) (ind. (érk. (ind.	" 2.31 " 3.08 " 3.18	" 5.20 " 5.26 " 6.52	" 11.01
Köpecz	"	" 6.02 " 6.09	" 9.16 " 9.22	Kolozsvár (vendéglő)	" 5.14 " 6.08 " 10.44	regg. 6.52 " 7.40 " 11.51	" 11.01
Ágostonfalva	"	" 6.02 " 6.09	" 9.16 " 9.22	Nagy-Várad (vendéglő)	" 11.04 " 11.04 " 11.04	" 12.09 " 12.09 " 12.09	" 2.18
Alsó-Rákos	"	" 6.26 " 6.55	" 9.38 " 10.02	Budapest	(ind. (érk. (érk.	regg. 6.35 este 8.40 regg. 7.25	" 7.25
Homoród	"	" 6.55 " 7.12	" 10.02 " 10.15				
Kacsa	"	" 7.12 " 7.32	" 10.15 " 10.36				
Bene	"	" 7.32 " 7.52	" 10.36 " 10.51				
Erked	"	" 7.52 " 8.23	" 10.51 " 11.16				
Héjasfalva (elág. Udvarhely felé) "	"	" 8.23 " 8.46	" 11.16 " 11.27				
Szegesvár (vendéglő)	(érk. (ind. (ind.	" 8.46 " 8.53	" 11.27 " 11.32				

Brassóból Bukarest felé a személyvonat indul d. u. 12.20 perczkor; gyorsvonat délután 2 óra 19 és reggel 5 15 perczkor.

Brassó — kézdivásárhelyi vasut.

Kézdi-Vásárhely	indul reggel 5.00 d. e. 9.38 d. u. 2.33	Brassó	indul reggel 5.46 regg. 8.50 d. u. 3.10
Imecsfalva	" " 5.13 " 9.55 " 2.50	Szász-Hermány	" " 6.01 " 9.09 " 3.29
Páva-Zabola	" " 5.26 " 10.12 " 3.07	Prázmár	" " 6.19 " 9.31 " 3.53
Kovácsna	" " 5.46 " 10.34 " 3.39	Kökös	" " 6.30 " 9.44 " 4.06
Barátos	" " 6.03 " 10.59 " 4.04	Uzon	" " 6.41 " 9.57 " 4.23
Nagy-Borosnyó	" " 6.15 " 11.17 " 4.19	Kilyén	" " 6.53 " 10.12 " 4.38
Eresztvény	" " 6.32 " 11.35 " 4.37	Sepsi-Szentgyörgy	" " 7.11 " 10.32 " 5.03
Sepsi-Szentgyörgy	" " 7.02 d. u. 12.10 " 5.17	Eresztvény	" " 7.33 " 11.59 " 5.31
Kilyén	" " 7.10 " 12.20 " 5.27	Nagy-Borosnyó	" " 7.50 " 11.17 " 5.53
Uzon	" " 7.23 " 12.36 " 5.43	Barátos	" " 8.11 " 11.41 " 6.22
Kökös	" " 7.33 " 12.49 " 5.56	Kovácsna	" " 8.31 " 12.08 " 6.40
Prázmár	" " 7.48 " 1.11 " 6.18	Páva-Zabola	" " 8.42 " 12.21 " 6.53
Szász-Hermány	" " 8.01 " 1.31 " 6.38	Imecsfalva	" " 8.54 " 12.36 " 7.08
Brassó	érk. délelőtt 8.18 " 1.49 este 6.56	Kézdi-Vásárhely	érk. reggel 9.08 " 12.54 este 7.26

Nyomatott Szabó Albertnél K.-Vásárhely.